

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

همه امتیازهای این پایان‌نامه به دانشگاه بوعلی سینا تعلق دارد. در صورت استفاده از تمام یا بخشی از مطالب این پایان‌نامه در مجلات، کنفرانس‌ها و یا سخنرانی‌ها، باید نام دانشگاه بوعلی سینا (یا اساتید راهنمای پایان‌نامه) و نام دانشجو با ذکر مأخذ و ضمن کسب مجوز کتبی از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت شود. در غیر این صورت مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.



دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

موضوع:

بررسی رابطه بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان تیم‌های گروهی شرکت‌کننده در
نهمین المپیاد فرهنگی - ورزشی دانشجویان پسر دانشگاه‌های سراسر کشور

استاد راهنما:

دکتر غلامرضا شعبانی بهار

استاد مشاور:

دکتر نصرالله عرفانی

پژوهشگر:

علی پارساجو

۱۳۸۸



دانشگاه بوعلی سینا

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مدیریت تحصیلات تکمیلی

با یاری خداوند بزرگ، جلسه‌ی دفاع از پایان نامه **علی پارساجو** به شماره دانشجویی ۸۶۱۳۲۶۴۰۰۲ در رشته‌ی **تربیت بدنی و علوم ورزشی** دوره‌ی کارشناسی ارشد در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۹، ساعت ۹-۱۰ در سالن شورا دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان برگزار شد.

این پایان نامه با عنوان:

بررسی رابطه‌ی بین سبک رهبری و هوش هیجانی در مربیان تیم های ورزشی گروهی شرکت کننده در نهمین المپیاد فرهنگی ورزشی پسران

مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت و با نمره ۱۹,۵۷ (نوزده و نیمه دهنده صد) و درجه‌ی عالی به تصویب رسید.

داوران:

استاد راهنما: جناب آقای دکتر غلامرضا شعبانی بهار
استاد مشاور: جناب آقای نصرالله عرفانی
استاد داور داخلی: جناب آقای دکتر سیروس قنبری
استاد داور خارجی: جناب آقای دکتر محمود گوهرزی
مدیر تحصیلات تکمیلی دانشکده: جناب آقای دکتر محمد آملی

تقدیم بہ

پدر و مادر عزیزم

اکنون که با عنایت پروردگار متعال انجام این تحقیق به پایان رسیده است، بر خود لازم می‌دانم که به سهم خویش مراتب سپاس و قدردانی خود را از بزرگوارانی که در این راه مرا مورد لطف و مرحمت خویش قرار دادند ابراز کنم.

در ابتدا از استاد کرامت‌مردم جناب آقای دکتر شعبانی بهار که از ابتدای کار پژوهشی یاریگر بنده بودند و بارهاستقامتی‌های خردمندانۀ خویش این تحقیق را به سرمنزل مقصود رسانند تشکر می‌کنم.

از جناب آقای عرفانی استاد عزیزم که با حوصله فراوان و با مشاوره‌های دقیق خویش بنده را در پی‌موردن دست این راه یاری نمودند تشکر می‌کنم.

از کلیه اساتید گروه تربیت بدنی دانشگاه بوعلی سینا و دست‌اندرکاران المپیاد دانشجویی دانشگاه یزد و همه همکلاسی‌های عزیزم به خصوص آقای ایمان صفائی که یاریگر بنده در این دوران بودند تقدیر و تشکر می‌کنم.

نام خانوادگی: پارساجو	نام: علی
عنوان پایان نامه: شناخت رابطه بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان تیم‌های ورزشی گروهی شرکت‌کننده در نهمین المپیاد فرهنگی ورزشی دانشجویان پسر دانشگاه‌های سراسر کشور	
استاد راهنما: دکتر غلام رضا شعبانی بهار	استاد مشاور: آقای نصراله عرفانی
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: تربیت بدنی و علوم ورزشی
دانشگاه: بوعلی سینا همدان	دانشکده: ادبیات و علوم انسانی
	گروه: تربیت بدنی و علوم ورزشی
تایخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۸/۷/۹	تعداد صفحه:
واژه‌های کلیدی: سبک رهبری، انسان‌گرایی، وظیفه‌گرایی، هوش هیجانی، مربیان تیم‌های ورزشی	
چکیده:	
<p>پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان تیم‌های ورزشی گروهی شرکت‌کننده در نهمین المپیاد فرهنگی - ورزشی دانشجویان پسر دانشگاه‌های سراسر کشور به انجام رسیده است. از میان کل مربیان تیم‌های ورزشی گروهی شرکت‌کننده در المپیاد ۵۶ نفر از آنان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده بر اساس جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های سبک رهبری لوتانز (۱۹۸۵) و هوش هیجانی بار-اون (۱۹۹۷) استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها علاوه بر شاخص‌های آمار توصیفی از ضریب همبستگی پیرسون و تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه (ANOVA) استفاده گردید و تجزیه و تحلیل داده‌ها با برنامه SPSS انجام گرفت. نتایج بیانگر آن است که بین سبک رهبری انسان‌گرایی و هوش هیجانی، همبستگی مستقیم معنی‌داری وجود دارد، اما بین سبک رهبری وظیفه‌گرایی و هوش هیجانی، همبستگی معنی‌داری وجود ندارد. همچنین بین سن مربیان و سبک رهبری انسان‌گرایی، همبستگی مستقیم معنی‌داری وجود دارد، اما بین سن مربیان و سبک رهبری وظیفه‌گرایی، رابطه‌ای وجود ندارد. در ضمن بین سابقه مربی‌گری مربیان و هر دو سبک رهبری انسان‌گرایی و وظیفه‌گرایی، همبستگی مستقیم معنی‌داری مشاهده شد و در نهایت اینکه بین سن و سابقه مربی‌گری مربیان و هوش هیجانی همبستگی مستقیم معنی‌داری وجود دارد.</p>	

۱- فصل اول: طرح تحقیق..... ۱

۱-۱- مقدمه ۲

۱-۲- بیان موضوع و مسئله پژوهش ۴

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش..... ۷

۱-۴- اهداف پژوهش ۹

۱-۴-۱- هدف کلی پژوهش..... ۹

۱-۴-۲- اهداف ویژه پژوهش ۹

۱-۵- فرضیه‌های پژوهش..... ۱۰

۱-۵-۱- فرضیه‌های اصلی پژوهش..... ۱۰

۱-۵-۲- فرضیه‌های فرعی پژوهش ۱۰

۱-۶- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها ۱۲

۱-۶-۱- هوش هیجانی..... ۱۲

۱-۶-۲- رهبری..... ۱۳

۲- فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق ۱۴

بخش اول: مبانی نظری تحقیق

۲-۱- رهبری ۱۵

۱-۱-۲- تعریف رهبری.....	۱۶
۱-۱-۲- نظریه‌های رهبری.....	۱۹
۱-۱-۲-۱- نظریه‌های خصوصیات و صفات ویژه رهبری.....	۱۹
۱-۱-۲-۲- نظریه‌های رفتار رهبری.....	۲۱
۱-۱-۲-۳- سبک‌های انسان‌گرایی و وظیفه‌گرایی.....	۲۳
۱-۱-۲-۴- شبکه مدیریت.....	۲۳
۱-۱-۲-۵- نظریه مسیر- هدف.....	۲۶
۱-۱-۳- رهبری اقتضایی.....	۲۷
۱-۱-۳-۱- نظریه اقتضایی فیدلر.....	۲۸
۱-۱-۴- ماهیت رهبری در ورزش.....	۳۰
۲-۲- هوش هیجانی.....	۳۳
۲-۲-۱- تعریف هوش هیجانی.....	۳۳
۲-۲-۲- تاریخچه هوش هیجانی.....	۳۴
۲-۲-۳- تفاوت بین هوش هیجانی و هوش شناختی.....	۳۶
۲-۲-۴- جایگاه عصبی هوش هیجانی.....	۳۸
۲-۲-۵- نظریه‌ها و مدل‌های هوش هیجانی.....	۳۹
۲-۲-۶- مدل هوش هیجانی مایر، سالوی و کاروسو.....	۴۰

۴۳..... ۲-۲-۷- مدل هوش هیجانی گلمن.....

۴۵..... ۲-۲-۸- هوش هیجانی از دیدگاه بار- اون.....

۵۰..... ۲-۲-۹- هوش هیجانی و رابطه آن با رهبری موثر.....

بخش دوم

۵۳..... ۲-۲- مبنای پژوهشی.....

۵۳..... ۲-۲-۲- تحقیقات انجام شده در خارج از کشور.....

۶۰..... ۲-۲-۱- تحقیقات انجام شده در داخل کشور.....

۶۴..... ۲-۳- خلاصه و جمع بندی.....

۶۷..... ۳- فصل سوم: روش شناسی تحقیق.....

۶۸..... ۳-۱- مقدمه.....

۶۸..... ۳-۲- روش تحقیق.....

۶۹..... ۳-۳- جامعه آماری ، گروه نمونه و روش نمونه گیری.....

۷۰..... ۳-۴- ابزار اندازه گیری تحقیق.....

۷۰..... ۳-۴-۱- پرسشنامه سبک رهبری لوتانز.....

۷۲..... ۳-۴-۲- پرسشنامه هوش هیجانی بار- اون.....

۷۴..... ۳-۴-۳- پرسشنامه اطلاعات فردی.....

۳-۵- شیوه اجرای تحقیق..... ۷۴

۳-۶- روش آماری ۷۵

۴- فصل چهارم: یافته‌های تحقیق ۷۶

۴-۱- مقدمه ۷۷

۴-۲- اطلاعات توصیفی متغیرهای جمعیت‌شناختی..... ۷۷

۴-۳- اطلاعات توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش..... ۸۳

۴-۴- نتایج استنباطی تحقیق..... ۸۶

۴-۵- یافته‌های جانبی..... ۹۵

۵- فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری ۹۹

۵-۱- مقدمه ۱۰۰

۵-۲- بحث و نتیجه‌گیری..... ۱۰۰

۵-۳- جمع‌بندی..... ۱۱۰

۵-۴- پیشنهادها ۱۱۳

۵-۴-۱- پیشنهادهای کاربردی..... ۱۱۳

۵-۴-۲- پیشنهادهای پژوهشی..... ۱۱۳

۵-۵- محدودیت‌های تحقیق ۱۱۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱۵..... ۶- منابع

۱۲۵..... ۷- پیوست

فهرست جدول‌ها

شماره	عنوان	صفحه
جدول شماره ۱-۳:	فراوانی جامعه آماری و گروه نمونه	۶۹.....
جدول شماره ۱-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب سن	۷۸.....
جدول شماره ۲-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب سابقه مربی‌گری	۷۹.....
جدول شماره ۳-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب میزان تحصیلات	۸۰.....
جدول شماره ۴-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب رشته تحصیلی	۸۱.....
جدول شماره ۵-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب نوع شغل	۸۲.....
جدول شماره ۶-۴:	توصیف سبک رهبری مربیان	۸۳.....
جدول شماره ۷-۴:	توصیف هوش هیجانی مربیان	۸۴.....
جدول شماره ۸-۴:	توصیف سبک‌های رهبری و هوش هیجانی مربیان	۸۵.....
جدول شماره ۹-۴:	رابطه بین سبک رهبری (انسان‌گرایی) و هوش هیجانی	۸۶.....
جدول شماره ۱۰-۴:	رابطه بین سبک رهبری (وظیفه‌گرایی) و هوش هیجانی	۸۷.....
جدول شماره ۱۱-۴:	رابطه بین سبک رهبری انسان‌گرایی و مؤلفه روابط درون فردی هوش هیجانی	۸۷.....
جدول شماره ۱۲-۴:	رابطه بین سبک رهبری انسان‌گرایی و مؤلفه روابط بین فردی هوش هیجانی	۸۸.....
جدول شماره ۱۳-۴:	رابطه بین سبک رهبری انسان‌گرایی و مؤلفه سازگاری هوش هیجانی	۸۸.....
جدول شماره ۱۴-۴:	رابطه بین سبک رهبری انسان‌گرایی و مؤلفه کنترل استرس هوش هیجانی	۸۹.....
جدول شماره ۱۵-۴:	رابطه بین سبک رهبری انسان‌گرایی و مؤلفه خلق عمومی هوش هیجانی	۸۹.....
جدول شماره ۱۶-۴:	رابطه بین سبک رهبری وظیفه‌گرایی و مؤلفه روابط درون فردی هوش هیجانی	۹۰.....

فهرست جدول‌ها

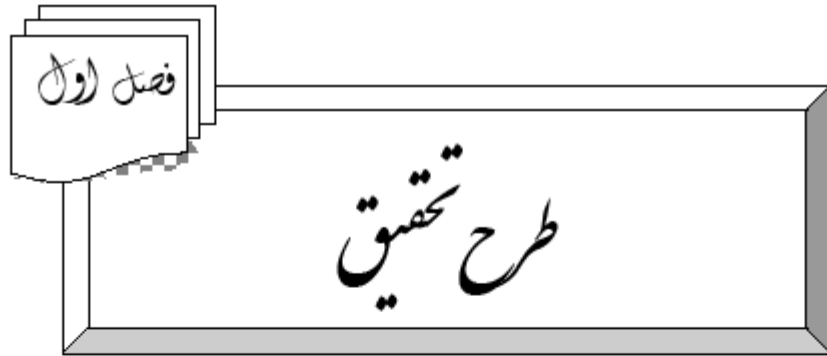
شماره	عنوان	صفحه
جدول شماره ۱۷-۴:	رابطه بین سبک رهبری و وظیفه‌گرایی و مؤلفه روابط بین فردی هوش هیجانی	۹۰
جدول شماره ۱۸-۴:	رابطه بین سبک رهبری و وظیفه‌گرایی و مؤلفه سازگاری هوش هیجانی	۹۱
جدول شماره ۱۹-۴:	رابطه بین سبک رهبری و وظیفه‌گرایی و مؤلفه کنترل استرس هوش هیجانی	۹۱
جدول شماره ۲۰-۴:	رابطه بین سبک رهبری و وظیفه‌گرایی و مؤلفه خلق عمومی هوش هیجانی	۹۲
جدول شماره ۲۱-۴:	رابطه بین سن مربیان و سبک‌های رهبری	۹۲
جدول شماره ۲۲-۴:	رابطه بین سابقه مربی‌گری و سبک‌های رهبری	۹۳
جدول شماره ۲۳-۴:	رابطه بین سن با هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن	۹۳
جدول شماره ۲۴-۴:	رابطه بین سابقه مربی‌گری با هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن	۹۴
جدول شماره ۲۵-۴:	رابطه بین ضریب همبستگی سابقه مربی‌گری با سبک‌های رهبری	۹۵
جدول شماره ۲۶-۴:	خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه برای سبک رهبری انسان‌گرایی بر اساس گروه های سنی	۹۵
جدول شماره ۲۷-۴:	نتایج آزمون شفه برای مقایسه زوجی میانگین سبک رهبری با گروه های سنی مختلف افراد نمونه	۹۶
جدول شماره ۲۸-۴:	خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه برای سبک رهبری و وظیفه‌گرایی بر اساس گروه های سنی	۹۷
جدول شماره ۲۹-۴:	خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه برای هوش هیجانی بر اساس گروه‌های سنی	۹۷
جدول شماره ۳۰-۴:	نتایج آزمون شفه برای مقایسه زوجی میانگین هوش هیجانی با گروه‌های سنی مختلف افراد نمونه	۹۸

فهرست نمودارها

شماره	عنوان	صفحه
نمودار شماره ۱-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب سن.....	۷۸
نمودار شماره ۲-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب سابقه مربی‌گری.....	۷۹
نمودار شماره ۳-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب میزان تحصیلات.....	۸۰
نمودار شماره ۴-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب رشته تحصیلی.....	۸۱
نمودار شماره ۵-۴:	توصیف گروه نمونه بر حسب نوع شغل.....	۸۲
نمودار شماره ۶-۴:	توصیف سبک رهبری مربیان.....	۸۳
نمودار شماره ۷-۴:	توصیف مؤلفه‌های هوش هیجانی مربیان.....	۸۵

فهرست شکل‌ها

شماره	عنوان	صفحه
شکل شماره ۲-۱:	شبکه رهبری بلیک و موتون.....	۲۵
شکل شماره ۲-۲:	رابطه سبک‌های موثر و عوامل سه‌گانه موقعیتی فیدلر.....	۲۹
شکل شماره ۲-۳:	مدل هوش هیجانی مایر، سالوی و کاروسو.....	۴۱
شکل شماره ۳-۱:	نیم‌رخ رهبری با توجه به سبک رهبری لوتانز.....	۷۱



۱-۱- مقدمه

ورزش به لحاظ نقشی که در سلامتی و بهداشت روانی انسان دارد از جمله نیازهای اساسی نوع بشر محسوب می‌شود و به همین جهت همواره از زوایای مختلف به آن پرداخته شده است. با پیشرفت‌های حاصله در مدیریت و تشکیلات ورزشی، مدیریت ورزش تدریجاً از شکل سنتی خود خارج شده و به سوی تخصصی شدن پیش می‌رود، چرا که شکل سنتی آن در عصر حاضر جواب‌گوی نیازهای اساسی روز ورزش نمی‌باشد. ورزش علاوه بر تقویت جسمانی از جنبه روان‌شناختی نیز فوق العاده ارزشمند است (خواجوند، ۱۳۸۱).

نگاهی به نقش رهبران و مدیران در سطوح مختلف فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی چه در گذشته و چه امروز نشان می‌دهد که رهبری و مدیریت همچنان نقش بسیار مهم و اساسی را در همه زمینه‌های پیشرفت و حرکت‌های اجتماعی به عهده دارند و بدون توجه به آن نمی‌توان هدایت یک مجموعه اعم از یک گروه، یک سازمان، یک ملت یا جامعه جهانی را طراحی و تنظیم نمود (جاسبی، ۱۳۷۳).

رهبری در گروه‌های سازمانی یا تیم‌های کاری یکی از مشهورترین و رو به رشدترین ابعاد تئوری‌های رهبری و تحقیق در زمینه آن است. تیم‌ها، گروه‌های سازمانی ترکیب شده از اعضای وابسته به هم‌اند و دارای اهداف عمومی مشترک‌اند که برای رسیدن به این هدف‌ها باید فعالیت‌های خود را با هم هماهنگ کنند (آقاییار،

۱۳۸۶).

گروهی از رهبران عرصه ورزش، که با هدایت خلاقانه خویش توانستند جلوه‌های بدیعی در میادین ورزشی ایجاد کنند، مربیان تیم‌های ورزشی هستند. مربیان نقش تعیین کننده‌ای در عملکرد تیم‌ها بازی می‌کنند و این عمل خود را در مسابقات رشته‌های ورزشی گروهی بیشتر نمایان می‌کند.

به طور کلی مربی‌گری برگرفته از دو مقوله مهم است؛ از یک سو این حرفه، حرفه‌ای توقع برانگیز، مهیج و دشوار است و از سوی دیگر با توجه به ماهیت و نقش ورزش، نیاز به داشتن مهارت‌های متفاوتی است تا با این دو ویژگی بتواند با توان بالا، دانش کافی و ارائه نحوه صحیح آموزش مهارت‌ها و در نهایت کمال و معرفت جویی، ورزشکارانی را پرورش دهد تا علاوه بر اجرای مهارت‌ها به نحو احسن در زمینه‌های دیگر چون رفتار و اخلاق پسندیده نیز موفق باشند که این روند راهی خطیر و پر پیچ و خم را رویاروی مربیان قرار می‌دهد (اورلیک^۱، پارتینگتون^۲ و سالملا^۳، ۱۳۷۲ به نقل از شهلائی باقری، ۱۳۸۳).

مارتنز^۴ (۱۹۸۷) نیز چنین اظهار داشته است که مربی‌گری یکی از مشکل‌ترین مشاغل جهان است. یک مربی باید مهارت و دانش فوق العاده‌ای داشته باشد تا بتواند ورزشکاران ماهری را پرورش دهد. از آنها انتظار می‌رود انسان‌های کاملی را تحویل جامعه دهند و برای این منظور خودشان بایستی افراد منحصر به فرد باشند. به همین خاطر نیاز است که آنها شیوه‌های نوین رهبری را بیاموزند تا از آن طریق دانش و معرفت و مهارت‌های خویش را به نحو مؤثری برای موفقیت ورزشکاران به آنان منتقل سازند.

مربی‌گری رهبری رودررو است که در آن، مربی انسان‌هایی را با سوابق، استعداد، تجربه و علایق

متفاوت، ترغیب می‌کند تا برای انجام مسئولیت‌هایشان و موفقیت مداوم، فعالیت کنند و با آنها همچون

-
1. Orlick, T
 2. Partington
 3. Salmela, G
 4. Martens

همکار و شریک تمام عیار رفتار می‌کند. مربی‌گری به خاطر سپردن تکنیک‌ها یا طراحی نقشه کامل مسابقه نیست. بلکه مربی‌گری توجه واقعی، اعتقاد واقعی، اهمیت دادن واقعی و پذیرش واقعی است (تام پیترز و نانسی آوستین^۱، ۱۹۸۵).

۲-۱- بیان موضوع و مسئله پژوهش

در ورزش چه در زمین بازی و چه در اداره و کنترل اعمال ورزشی خارج از زمین، رهبری نقش اساسی را دارد. در هر کاری برای هدایت و هماهنگی افراد جهت رسیدن به یک هدف مشترک باید فردی به عنوان رهبر تعیین شود. برنامه‌ریزی در صورتی اثربخش است که بر اساس هدف مورد توافق باشد. در این برنامه هر کسی موظف است به همراه سایرین به جلو حرکت کند و برای حفظ حرکت رو به جلو و جهت رسیدن به هدف مشترک دیگران را برانگیزاند (دیوید وات^۲، ۱۳۸۱).

رهبری عبارت است از هنر یا فرایند نفوذ و تاثیرگذاری بر مردم به نحوی که با میل و اشتیاق و حداکثر توان خود، برای دستیابی به هدف‌های گروهی کوشش نمایند (کتز و ادانل^۳، ۱۹۸۶).

بخش وسیعی از مهارت‌های رهبری که می‌تواند آموخته شود و در موقعیت‌های ورزشی مورد استفاده قرار گیرد به شخصیت و جذبه شخصی مربوط می‌شود. بسیاری از افراد درگیر در ورزش از خصلت‌های شخصیتی مناسب بهره‌مند هستند و می‌توان از آنها به نحو احسن برای ترغیب دیگران جهت پیروی از یک رهبر استفاده کرد. توانایی حمایت، وادار به کار کردن، برانگیختن و ترغیب کردن افراد بخشی از این فرایند است. در حوزه مدیریت و اداره ورزشی تلاش برای دستیابی به آنچه که منجر به ایجاد گروهی متعهد و متشکل از افرادی که برای رسیدن به هدف مشترک فعالیت می‌کنند، بیش از پیش مورد نیاز می‌باشد (دیوید وات، ۱۳۸۱).

1. Peters, T & Austin, N
 2. David C, watt
 3. Koontz, H & O'Donnell, C